

En minoritet blant minoriteter?

I skrivende stund hører jeg på nyhetene at den lille bygden Bolkesjø, med sine førti innbyggere, kan få over 400 nye flyktninger. Bygdas innbyggere er rause og åpne, og har strukket ut sin hånd for å hjelpe. De har allerede tatt imot 150 personer. Nå kommer det kanskje 400 til.

Av Loveleen Rihel Brenna

Det betyr at befolkningen skal ta imot 550 mennesker som har krigens spor på sin sjel. De aller fleste vil før eller siden klare å finne veien til et normalt liv, men det er også mange som er traumatiserte. Noen har mistet ett eller flere barn i krigen eller på veien til Norge, andre en ektefelle, en av foreldrene, eller andre man har kjær. Det kan være mennesker som opplever at dødsangsten og sorgen danser i deres indre, mens tryggheten og tilliten har funnet ly i en mørk krok. Alle disse trenger varmen, kjærligheten og åpenheten innbyggere på Bolkesjø viser. De trenger innbyggernes raushet og medmenneskelighet.

Mennesker i en «transitt-fase»

På midten av 80-tallet jobbet jeg med asylsøkere som bodde på hoteller, og senere begynte jeg å jobbe på asylmottaket i Kristiansand. Livet på et hotell eller asylmottak er ikke et «normalt» liv. Det er et liv «på vent». Et liv sammen med hundrevis av andre som befinner seg i en «transitt-fase». De venter på et brev fra myndighetene som kan fortelle dem hvilken vending livet deres vil ta. Denne ventetiden gjør det umulig for beboere å planlegge sin fremtid. Asylmottaket er et sted med barn som blir vitne til mange voksne uten fremtidsbilder. De lever i en uforutsigbar situasjon, uten trygghet. Dette kan igjen skape enda større frustrasjon og avmakt.

Beboerne på asylmottaket trenger mye mer enn et sted å bo, mat og klær. De trenger kompetente mennesker som er i stand til å forstå deres livssituasjon. De trenger aktiviteter som kan hjelpe dem med å «flykte» fra uforutsigbarheten i noen øyeblikk.

Lokalbefolkningen trenger forståelse

Det er ikke bare asylsøkere som trenger hjelp, det gjør også innbyggerne på Bolkesjø. Det aller viktigste er at de trenger forståelse for sin bekymring. De trenger svar på sine spørsmål rundt hvordan de skal organisere hverdagen for seg selv og dem som bor på asylmottakene. De trenger et apparat som kan ivareta asylsøkerne. De trenger imidlertid også aksept for at de føler seg som en minoritet i sin egen bygd.

Ja, fordi Bolkesjø-befolkningen kan fra nå av bestå av 8% etnisk norske og 92% etnisk ikke-norske. Denne endringen over natten påvirker dem, deres identitet og trygghet. Fra et generelt minoritets- og majoritets-perspektiv er det majoriteten som har definisjonsmakten. Majoriteten forfordeler rettigheter, det er majoritetens lovverk, systemer, skoler, organisasjoner og statsmakten er majoritetens. På en måte er de førti innbyggerne på Bolkesjø fortsatt i majoritetssituasjon. Men i sin egen bygd er de blitt en liten minoritet. Hva betyr dette i praksis?

Når innvandrere får tildelt merkelapper som «flyktning», «etniske minoriteter», «språklige minoriteter», «asylsøkere» eller «kulturelle minoriteter» for å nevne noen, har majoriteten mange tanker og meninger knyttet til disse kategoriene. Meninger som mange ganger plasserer mennesker i et negativt lys. Mange har også satt en «prislapp» på individene i de ulike kategoriene, og dermed redusert deres menneskeverd og brutt ned deres identitet.

Hvilke prosesser må Bolkesjø's innbyggere gå igjennom? Norsk innvandringspolitikk og -retorikk er ikke bare raus og rettferdig, den har en tilnærming som reduserer menneskers identitet og verdi. Den kan også ramme identiteten til Bolkesjø's innbyggere. Jeg håper politikere i Norge tar bekymringen til innbyggerne på Bolkesjø på alvor. De er blitt en minoritet blant minoriteter.

Hvis ikke, kan vi få en bygd med nesten 600 innbyggere på jakt etter trygghet. Jeg er usikker på om dette er et klokt valg.

Var jeg ikke integrert nok? -Fra borger til innvandrere.

Høsten 2015 fikk vi Norges første innvandrings- og integreringsminister, plassert under justisdepartementet. En som skal være minister for innvandrere, og sikre at disse blir integrert. Jeg er en av «disse».

Av Loveleen Rihel Brenna

Oppgjør. I 1997 begynte min kamp for å finne min plass i landet jeg hadde bodd i siden 1973. Jeg tok et oppgjør med minoritetsmiljøet, med mine egne holdninger til det norske samfunnet, samt med oss-og-dem-tankegangen. Ensomhet og mye motstand ble min hverdag. For noen var jeg ikke norsk nok, og for andre var jeg ikke indisk nok. Min drøm var, helt enkelt, å bli en likeverdig borger som tilhørte nasjonen Norge.

Jeg bestemte meg for å fokusere på hva som binder mennesker sammen, og jeg sa til barna mine: «Vi skal bli eksperter på likheter». Derfor ble mine barn ikke oppdratt som minoriteter eller «barn av en innvandreremor», men med sin egen sammensatte identitet, og også sin lojalitet til Norge, i sentrum.

Innvandrer til borger.

Omgivelsene mine fortsatte dog å skille mellom «oss» og «dem».

Så, i 2004, skjer det noe magisk. Jeg blir oppnevnt til leder for Foreldreutvalget for grunnopplæringen. Jeg opplevde en unik overgang, og jeg gikk fra å være innvandrerkvinn til en representant for foreldre med barn i grunnopplæringen i Norge. De barrikaderte båsene «innvandrer» og «minoritet» ble sprengt. Denne friheten innebar at ingen snakket om hvorvidt jeg var integrert eller ikke. Nå handlet mitt mandat om barn og foreldre i skolen, og jeg glemte at jeg var innvandrer. Jeg var blitt borger.

Strukturelle endringer

I siste del av 2015 skjer det noe tragisk: Jeg får min egen minister, og min rolle går i revers, denne gangen fra borger til status som ekskludert. Den nye innvandrings- og integreringsministeren beskriver selv, i et intervju med P4 den 18. april, hva som er viktig i den nye posten:

«Å bruke hodet, føre en bærekraftig asylpolitikk og tenke på fremtiden i Norge og hvor mange mennesker på flukt velferdsmodellen vår tåler.»

Vel og bra med bærekraftig asylpolitikk, men er det ikke noe ironisk i at innvandrings- og integreringsministeren, i kraft av sitt eget virke segregerer den politiske ledelsen? Det kan se ut til at kjerneverdiene som gjerne skulle ligge i bunnen av innvandrings- og integreringspolitikken nå

befinner seg i andre departementer. Med segregert politisk ledelse, blir gapet mellom «oss» og «dem» bare større. Jeg har selv erfart at jeg trenger nøkler for å bevege meg ut av rollen som innvandrer, og da trenger jeg fokus på likheter framfor kollektiv problematisering av innvandring. Jeg vil mene at integreringspolitikken, i kraft av selve ordet, også bør fokusere på å forebygge utenforskap.

Tilsidesatt.

Aldri før har jeg følt meg så ekskludert. Jeg har selv følt utenforskap på kroppen, og jeg tok kampen. Men den kampen var lettere å ta. Det som skjer i dag er strukturelle grep som tar fra meg og andre tilhørighetsfølelsen. Og jeg spør meg selv:

«Skal jeg søke til det jeg en gang, helt bevisst, forlot, det jeg har vokst i fra? Hvem er 'mine' nå?»

Med denne situasjonen har et gammelt tema dukket opp, også hjemme hos meg, i min familie: Min mann er etnisk norsk, og følgelig er han nå blitt «oss» og jeg har returnert til min gamle status som «dem». Han er fortsatt borger, og jeg har, for andre gang i mitt liv, blitt innvandrer.

Hvis vi virkelig ønsker å forebygge utenforskap, er dette veien å gå? En ting er hvordan jeg som voksen opplever dette, men hvilket signal gir dette til den oppvoksende generasjonen? Hvordan skal vi forvente at barn som ikke får avgjort sin status om oppholdstillatelse før de er 18 år skal føle lojalitet og tilhørighet til Norge? Hvordan skal vi forvente at unge med bakgrunn utenfor landets grenser skal få et positivt forhold til en nasjon som fokuserer på problemene ved menneskelig mangfold, og oppretter dertil hørende ministerposter? Et mangfoldig samfunn må ledes riktig, på den måten at vi vet å utnytte ressursene som ligger i mangfoldet, og her har den nye ministerposten på ingen måte fungert som forbilde. Den nye ministeren mangler kompetanse hva mangfoldsledelse angår. Den nye ministerposten har til hensikt å bedrive bærekraftig innvandring og integrering, men det er et åpent spørsmål om det ikke er slik at det nettopp er dagens politikk samfunnet ikke makter å bære.

Seema

Jeg etablerte Seema AS i 2012, fordi jeg hadde klokketro på at det finnes en vei der mennesker går fra å være innvandrere til å bli borgere. Det finnes verktøy og metoder som kobler mangfold og profitt. Gjennom økt kunnskap om hvordan mangfold kan ledes, for å skape lønnsomhet, effektivitet og tilgang på talent, får bedrifter og institusjoner konkurransefortrinn. Derfor skal vi 11.mai arrangere Seemakonferansen, hvor vi stiller spørsmålet: «Hvordan leder du mangfold?» Vi vil bevisstgjøre norske ledere og politikere på hvordan mangfold kan være lønnsomt.

Erna Solberg, hvordan kan jeg igjen kvitte meg med innvandrer-stempelet og bli den borgeren jeg vil være? Hvordan kan jeg få tilbake den friheten? Det er mitt håp at det snarest blir tatt noen grep slik at flertallet av mennesker som meg kan stå ved din side og utløse den kraften som skaper et bærekraftig samfunn, og et lønnsomt arbeids- og næringsliv.

Språk

–Hvilken fortelling trekkes fram når nasjonens status skal gjøres rede for?

Av Loveleen Rihel Brenna

Fortellingen. Har du noen gang tenkt over hvilken fortelling politikere velger når Norge og landets innbyggere skal beskrives? Og når de har valgt, hvordan preger denne fortellingen ditt liv?

Ta for eksempel fortellingen om mennesker som kommer til Norge fra andre land, og hvordan denne, av politiske ledere, skrives inn i historien i dag. På tidslinjen for 2015 noterer vi «europaisk flyktningkrise», «flyktningbølge», «humanitærkrise» og mer fra samme retoriske skuffe. Mye av dette fordi millioner av menneskeskjebner søker tilflukt i land der de kan få oppleve fred og en nogen lunde ivaretagelse av menneskerettigheter.

Skaper virkeligheten.

Når fortellingen om menneskene som søker fred skrives av norske politikere, blir disse menneskenes eksistens til «flyktningstrøm», «problemer», «utfordringer», «enslige mindreårige», «trussel», «parallelsamfunn», «lykkejegere», «kostander», «innvanderregnskap», «truet velferdsstat» og «terrortrussel». I politikken tas strukturelle grep og det gjøres endringer med disse ordene som redskaper, og det er akkurat disse ordene som skaper virkeligheten. De påvirker holdninger og de legger grunnlag for relasjonene som skal bygges mellom nye borgere og dem som har bodd i Norge gjennom generasjoner.

Mennesker bak ord.

Relasjoner handler om menneskemøter. Om evnen til å inkludere. For at det skal skje på en smidig måte, må vi få frem menneskene bak ordene. «Flyktning» er ikke et personlighetstrekk, en kvalifikasjon eller en kultur. «Flyktning» er kun en beskrivelse av en hendelse som et menneske har vært en del av. Et menneske som har flyktet fra noe. Ordet «flyktning» forteller ikke om individets styrker, drømmer, evner, familierelasjoner, personlige og faglige kompetanse, evner eller sårbarhet. Ordene som dominerer innvandringsfeltet forteller ingen ting om hvilken ressurs og styrke de ulike menneskene kan utgjøre hvis vi vet hvordan vi skal utløse denne ressursen.

Der vi er.

Små og store lokalsamfunn har en nøkkelrolle når det gjelder mottakelse og inkludering av alle innbyggere. Det er her vi lever våre liv. Det er her vi jobber, oppdrar barn, deltar i sosiale aktiviteter og blir naboer. Det er her inkludering kan settes ut i praksis. Uansett hva som skjer på nasjonalt nivå, vil det være avgjørende hvordan innbyggere blir tatt imot, omtalt og behandlet i lokalsamfunnet. En tilflytting innebærer relasjonsetablering, både for den som flytter til et lokalsamfunn og de som skal ta imot. Det handler om store og små endringsprosesser for begge parter.

Valget.

Kommunepolitikere, kommuneadministrasjon, næringslivet, skoler, barnehager, frivillige organisasjoner og andre i nøkkelfunksjoner i et samfunn kan velge å bytte ut ordet «flyktning» med «nye medborgere», der hver av de nye borgerne har sine individuelle behov, styrker og svakheter. Istedenfor kun å snakke om utgifter, utfordringer, problemer, og konflikt, kan samfunnet velge å fokusere på ny kunnskap, internasjonal kompetanse, ulike ressurser, økt innovasjonskraft, økt kulturelt mangfold, pulserende internasjonalt lokalsamfunn, bidrag til flere arbeidsplasser og ikke minst tilførsel av nye skattebetalere. Når lokalsamfunnet forteller en historie på en bestemt måte, påvirker det måten de involverte definerer seg selv på og relasjonene mellom dem og andre.

Strukturer for mangfold.

Menneskelig mangfold representerer en kraft som kan gjøre en vesentlig forskjell. Dette forutsetter for det første fokus på menneskers ressurser framfor å dømme dem som problemskapere. For det andre trengs kompetanse til å lede det menneskelige mangfoldet i riktig retning, og for det tredje er det viktig med overgangskriterier som hjelper med å transformere mennesker fra «innvandrere» til «borger». Ingen skal behøve å være «innvandrere» i et helt liv. Vi må altså skape strukturer som gir en mer nyansert tilnærming til hele innvandringsfeltet.

Når en nasjon eller lokalpolitikere fører en anti-innvandringsretorikk, truer det både integrerings- og inkluderingsprosessen, og det vil, på sikt, føre til økte økonomiske og sosiale kostnader. Anti-innvandringsretorikk truer velferdsstaten og balansen i hele samfunnet.